

Поздняков О.В.
(Івано-Франківськ)

ТЕРМІН “СЛЕНГ” У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Статтю присвячено проблемі визначення терміну “сленг”. Автор аналізує праці вітчизняних і зарубіжних науковців, виокремлює основні ознаки даного лінгвістичного явища. Наприкінці публікації запропоновано власну дефініцію сленгу.

Ключові слова: сленг, жаргон, соціолект, національна мова, мовний варіант.

Статья посвящена проблеме определения термина “сленг”. Автор анализирует труды отечественных и зарубежных ученых, выделяет основные признаки данного лингвистического явления. В конце публикации предложено собственную дефиницию сленга.

Ключевые слова: сленг, жаргон, социолект, национальный язык, языковой вариант.

The article deals with the problem of defining the term “slang”. The author analyses the papers of domestic and foreign scientists, he marks out the main features of the given linguistic phenomenon. At the end of article the own definition of slang is suggested.

Key words: slang, jargon, social dialect, national language, language variant.

У сучасній лінгвістиці немає єдиного, універсального визначення сленгу [9, с. 107], натомість існує багато відмінних дефініцій цього терміну. Це визначає **актуальність** пропонованої розвідки, **метою** якої є визначення сленгу як лінгвістичного феномену.

Здійснене дослідження передбачає розв’язання низки конкретних **завдань**, а саме: розглянути та проаналізувати дефініції терміну “сленг”, виокремити зазначені в них основні ознаки досліджуваного лінгвістичного

явища, вказати на його відмінності від жаргону, запропонувати власне визначення сленгу.

Мета і завдання розвідки визначили використані **методи** дослідження: описовий, аналізу та синтезу, індуктивний і зіставний.

Матеріалом дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячених вивченню сленгу, його термінологічному визначенню та встановленню місця цього лінгвістичного явища в системі національної мови.

У процесі аналізу відібраних дефініцій ми звертаємо увагу на період формулювання кожної з них, що зумовлено детермінованістю сленгу соціальними чинниками.

Так, згідно з визначенням, поданим у “Словнику лінгвістичних термінів” О.С. Ахманової, “сленг – 1) розмовний варіант професійної мови; 2) елементи розмовного варіанту тієї або іншої професійної або соціальної групи, які, проникаючи в літературну мову або взагалі в мову людей, що не мають відношення до цієї групи осіб, набувають в цих мовах особливого емоційно-експресивного забарвлення” [1, с. 419]. Перша дефініція ототожнює дане лінгвістичне явище з фаховою мовою, друга – виокремлює такі особливості сленгу, як професійна та соціальна специфіка та експресивність.

На думку В.А. Хомякова, сленг – це відносно стійкий для певного періоду, широко вживаний, стилістично знижений лексичний пласт, компонент експресивного просторіччя, яке входить до літературної мови та відзначається пейоративною експресією [13]. У цій дефініції пейоративність вважається найголовнішою ознакою сленгу.

Подібне визначення подано у “Великому енциклопедичному словнику” під редакцією В.М. Ярцевої: “сленг – 1) те ж, що жаргон; 2) сукупність жаргонізмів, складових розмовної лексики, що відображає грубо-фамільярне, іноді гумористичне ставлення до предмету мови”

[2, с. 161]. На відміну від попередніх дефініцій, тут підкреслюються грубість і фамільярність.

Згідно з С.Я. Єрмоленко, “сленг – це варіант професійної мови, слова та вирази, що використовуються у спілкуванні людей різних вікових груп, професій, соціальних прошарків” [7, с. 160]. Як бачимо, в цьому визначенні звернено увагу на зумовленість сленгу віком, професією або родом занять. Схожим є визначення Д.Е. Розенталя, згідно з яким “сленг – слова та вирази, що використовуються особами відповідних професій або соціальних прошарків” [10].

“Великий тлумачний словник сучасної української мови” називає сленгом “1) розмовний варіант професійного мовлення, жаргон; 2) жаргонні слова або вирази, що характерні для людей певних професій або соціальних прошарків” [3, с. 1147]. Тут на перший план висувається обмеженість застосування сленгової лексики комунікативною ситуацією.

Для М.М. Маковського сленг – це соціолект, науковий термін, що набув активного використання в ХХ ст. [8]. Як оціолекти дослідник визначає мовні варіанти, які використовуються представниками певних суспільних і професійних груп. Таким чином, сленг є надрегіональним, нелітературним і соціально детермінованим.

Подібну думку висловлює О.Л. Клименко, яка під сленгом розуміє “конотативно забарвлену лексику та фразеологію, що не має соціально-професійної обмеженості та є загальнозрозумілою, тобто широко вживається в розмовній мові, але залишається за межами літературної норми і не вважається “стандартною”, літературною” [6, с. 4], наголошуючи на конотативній забарвленості та загальнозрозумілості сленгового вокабуляру.

В свою чергу, Т.В. Глушкова вказує на існування так званого загального сленгу, який виходить за межі професійного спілкування та є

відомим великій кількості людей. Його лексика використовується в масових виданнях, орієнтованих на широке коло читачів [4, с. 121].

“Glossary of Linguistic Terminology” відзначає схильність до новоутворень і швидких змін лексичного складу сленгу, його використання молодіжними або професійними групами для внутрішньогрупової комунікації [20, с. 210]. У цій дефініції серед активних користувачів сленгу виокремлюють молодь.

Р. Спірс вказує на те, що термін “сленг” спочатку використовувався для позначення британського кримінального жаргону. З роками він розширює своє значення та сьогодні включає різні види нелітературної лексики: жаргон, просторіччя, діалекти та навіть вульгарні слова [21, с. 10-11]. У цьому випадку дослідник відзначає різноманітність джерел збагачення сленгу.

У “Britannica Concise Encyclopedia” сленгом називають нестандартну лексику яскраво вираженої неформальності, зазвичай не обмежену регіонально [14]. Як бачимо, тут наголошується на груповому, а не на регіональному характері цього мовного явища.

Згідно з даними сайту www.answers.com, зустрічаємо два визначення сленгу: “1) вид мови, який зустрічається насамперед у неофіційному та жартівливому спілкуванні, та складається, як правило, з недовговічних слів і виразів; 2) специфічна групова мова; аргі або жаргон” [16]. Помітно, що в даних дефініціях на перший план висувуються недовговічність і пейоративність сленгової лексики.

“US History Encyclopedia” наголошує на залежності сленгу від оточення, яке його продукує. Водночас, відзначається необхідність відрізнити сленг від діалекту [22]. Отже, вказано на можливість функціонування сленгізмів на загальнонаціональному рівні комунікації.

“Duden – Das große Wörterbuch der deutschen Sprache” визначає сленг як “1) зневажливий стиль мовлення, фамільярну розмовну мову; 2) стиль

мовлення певних соціальних, професійних груп” [17]. Перша дефініція підкреслює стилістичну зниженість сленгової лексики та порушення мовних норм, друга – обмеженість кола її користувачів.

Словник “Langenscheidt e-Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache” називає сленгом фамільярну форму розмовної мови [19]. Таким чином, наголошується на усній комунікації як реалізації цього лінгвістичного явища.

“Brockhaus Enzyklopädie 2002 digital” вказує на відмінність між широким і вузьким значеннями сленгу. В широкому значенні даний термін використовується для позначення фамільярного розмовного варіанту мови, у вузькому – це специфічна мова як стиль певних соціальних груп [15]. Згідно із даною дефініцією, сленгову лексику можна поділити на загальноживану та соціально обмежену.

Б. Думасом і Дж. Лайтером сформульовано такі ознаки сленгу: 1) сленг є менш престижним, ніж літературна мова; 2) сленг має тенденцію до виникнення насамперед у групах з низьким соціальним статусом; 3) сленг є часто табу для людей з високим соціальним статусом; 4) для сленгу характерна заміна літературних лексем або з метою скорочення, або з метою відмежування [18, с. 14].

Г.А. Судзиловський при характеристиці сленгу відзначає, що багато його слів і виразів незрозумілі або малозрозумілі для основної маси населення [12, с. 12]. Як висновок, дослідник підкреслює роль у процесі утворення сленгового вокабуляру семантичного переосмислення та запозичення. Останнє є особливо актуальним в контексті посилення взаємодії мов [5, с. 180].

Одне з найновіших визначень сленгу подає О.О. Селіванова, яка вважає його “нелітературною додатковою лексичною системою, що представляє паралельну експресивно-оцінну, найчастіше стилістично знижену синонімію позначень загальновідомих понять і належить певній

соціальної субкультури” [11, с. 560]. Сленг, на думку вченої, не є окремою мовою, оскільки не має власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів і ґрунтується на закономірностях національної мови.

На основі аналізу перелічених вище дефініцій помітно, що більшість цитованих джерел (11 з 20) вказують на стилістичну зниженість сленгу, його низький рівень суспільного престижу. Також визначається характерність досліджуваного лінгвістичного явища для представників соціальних (10) і професійних груп (9). Крім цього, в проаналізованих дефініціях часто наголошується на використанні сленгу в усному мовленні (5). Рідко у визначеннях сленгу зустрічаються характеристики його як компонента просторіччя чи притаманність якій-небудь етнічній групі (по 1), а також малозрозумілість для широкого загалу носіїв мови і використання лише в межах певної групи (по 2).

Як підсумок аналізу перелічених дефініцій пропонуємо розуміти під сленгом складову національної мови, яка: 1) будучи загальновідомою, найактивніше використовується серед представників певної групи; 2) реалізується насамперед в усному мовленні; 3) у порівнянні з літературною мовою є стилістично зниженою; 4) відзначається емоційно-оцінним забарвленням.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі сленгу як компонента відповідних національних мовних систем, з одного боку, та його екстралінгвально детермінованої гетерогенності – з іншого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова – М. : Советская энциклопедия, 1966. – 608 с.
2. Большой энциклопедический словарь. Языкознание / под ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Российская энциклопедия, 1998. – 686 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. 170 000 слів / укл. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К. : ВТФ Перун, 2004. – 1440 с.
4. Глушкова Т.В. Загальний сленг у сучасному газетно-публіцистичному дискурсі / Т.В. Глушкова // Вчені записки Таврійського національного університету. Серія : “Філологія”. – Сімферополь, 2006. – № 5. – Т. 19(58). – С. 120–125.
5. Дешериев Ю.Д. Социальная лингвистика. К основам общей теории / Ю.Д. Дешериев. – М. : Наука, 1977. – 381 с.
6. Клименко О.Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних субсистем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / О.Л. Клименко. – Харків, 2000. – 19 с.
7. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С.Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.
8. Маковский М.М. Современный английский сленг. Онтология, структура, этимология [2-е изд.] / М.М. Маковский. – М. : КомКнига, 2005. – 168 с.
9. Пеллих И.В. Молодежный сленг как социальная разновидность речи / И.В. Пеллих // Вестник Адыгейского государственного университета. – 2008. – Вып. 1(29). – С. 106–108.
10. Розенталь Д.Э. Словарь лингвистических терминов [Электронный ресурс] // Э.Д. Розенталь, М.А. Теленкова. – Режим доступа : http://www.classes.ru/grammar/114.Rosental/17-s-1/html/unnamed_72.html.
11. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля, 2006. – 716 с.
12. Судзиловский Г.А. Сленг – что это такое? Англо-русский словарь военного сленга / Г.А. Судзиловский. – М. : Воениздат, 1973. – 182 с.

13. Хомяков В.А. Некоторые типологические особенности нестандартной лексики английского, французского и русского языков / В.А. Хомяков // Вопросы языкознания. – 1992. – № 3. – С. 94–105.

14. Britannica Concise Encyclopedia : Slang [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.answers.com/topic/slang>.

15. Brockhaus Enzyklopädie 2002 digital [21. Aufl.]. – [Электронный ресурс]. – Mannheim, 2002. – v202.

16. Dictionary : slang [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.answers.com/topic/slang>.

17. Duden – Das große Wörterbuch der deutschen Sprache (10 Bände) : Slang [Электронный ресурс]. – Mannheim : Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus, 2005. – Системні вимоги : Windows 98 / Me / 2000 / XP; PC-Bibliothek v400.

18. Dumas D.K. Is Slang a Word for Linguists? / D.K. Dumas, J. Lighter // American Speech. – 1978. – № 5. – P. 14–15.

19. Langenscheidt e-Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache : Slang [Электронный ресурс]. – CD-ROM für Windows Vista / XP / 2000 / NT4.0 / ME / 98.

20. Pei M. Glossary of Linguistic Terminology / M. Pei. – New York : Columbia University Press, 1966. – 299 p.

21. Spears R. Slang and Euphemism / R. Spears. – New York : New American Library, 1982. – P. 10–11.

22. US History Encyclopedia : Slang [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.answers.com/topic/slang>.